

התעשייה

1. קווי ההתפתחות העיקריים

בשנת 1969 גדלה התפוקה הגולמית הריאלית בתעשייה ב-16.4 אחוזים. שיעור גידול זה נמוך בהשוואה לשנה הקודמת, אבל הוא עדיין גבוה מקצב הגידול הממוצע מאז 1960. העלייה בייצור היתה מהירה בראשית השנה ומתונה יותר בהמשכה. ערך התפוקה התעשייתית הגיע לכ-9.8 מיליארד ל"י, לעומת כ-8.4 מיליארד ל"י בשנה הקודמת.¹ עיקר התרחבות התפוקה השנה, בניגוד לשנה הקודמת, ניוון מגידול בכמות גורמי הייצור, ואילו עליית הפריזון, אשר קצבה הואט במידה ניכרת, הסבירה חלק קטן יחסית.² גם בגידול התפוקה לשעת עבודה חלה האטה — היא גדלה בכ-4.5 אחוזים בלבד, לעומת למעלה מ-8 אחוזים בשנה הקודמת. האטת הגידול בפריזון מבטאת, קרוב לוודאי, את השלמת חלקו העיקרי של תהליך הגברת ניצולת ההון עוד בשנת 1968 לאחר תקופת המיתון שבה היה הניצול ברמה נמוכה.³

תשומת ימי עבודה גדלה בשיעור של כ-11 אחוזים ומלאי ההון גדל בכ-8 אחוזים. הגידול בימי העבודה לווה בגידול מספר המועסקים בתעשייה בשיעור דומה. גם גידול התעסוקה הואט בשנת 1969 לעומת השנה הקודמת, אולם שיעור הגידול היה עדיין גבוה במידה ניכרת מן השיעורים שהתקיימו בתקופה שמ-1960 ועד 1966. העלייה בתעסוקה כתוצאה מגידול הביקוש לתשומת עבודה גררה אחריה עלייה בשכר הנקוב בשיעור של כ-5 אחוזים לעומת 3.0 אחוזים בשנה הקודמת ו-5.4 אחוזים בשנת 1967, אולם עליית השכר הנקוב ב-1969 היתה עדיין נמוכה בהשוואה לשנים 1960-1966.

העובדה שהשכר הנקוב לא השתנה בשיעור גבוה יותר, כפי שאמנם היה צפוי בראשית השנה, היא תוצאה של גידול ניכר בהיצע כוח עבודה, ובעיקר של עובדים בלתי מקצועיים מהשטחים⁴, ומהאטה בקצב גידול הביקוש לעובדים, שהיא תוצאה של האטת קצב גידול הייצור התעשייתי, בעיקר בחלקה השני של השנה. עליית השכר הממוצע בתעשייה לא היה בה כדי לשנות את מגמת הירידה בחלק השכר בתפוקה לעובד אשר הסתמנה בתעשייה מאז 1967. ברור, שבמקביל חלה עלייה בחלקם של גורמי ייצור אחרים. בשנת 1969 עצמה אף נתחזק תהליך הירידה בחלק השכר בתפוקה לעובד. עובדות אלה מצביעות, קרוב לוודאי, על המשך הגידול המהיר ברווחים הנובעים מהתעשייה. הביקוש לתפוקת התעשייה המשיך השנה לגדול, כאשר העלייה המתונה במחירים וההאטה בגידול היבוא מרמזים על האטת הגידול בביקוש. ההאטה הסתמנה ביצוא ובצריכה הציבורית, כאשר בצריכה הפרטית ובהשקעות הוחש קצב הגידול.

¹ נתוני התפוקה חושבו על בסיס נתוני סקר התעשייה 1967.

² חישובי הפריזון כאן מתבססים על מדדי התעשייה של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

³ ראה גם בנק ישראל דין וחשבון 1968, עמ' 200.

⁴ נראה, שחל גם גידול בהיצע העובדים המקצועיים שניזון בעיקרו מהעלייה, אולם אין בידינו נתונים לביסוסה של השערה זאת.

השינויים בתפוקה ובתשומה של גורמי הייצור, 1960 עד 1968

(אחוזים)

דצמבר 1969 לעומת דצמבר 1968	העלייה או הירידה (-) בהשוואה לתקופה הקודמת						ממוצע -1964 1960	
	1969	1968	1967	1966	1965	1964		
12.7	16.4	28.7	-3.1**	1.4	10.0	14.0		הייצור התעשייתי (מדד הייצור)
7.3	11.4	19.1	-8.3	-2.9	0.6	9.1		מספר ימי העבודה למעשה
..	36.0	87.6	-22.4	-25.3	-8.2	21.6		ההשקעה הריאלית
10.0	7.8	1.7	2.4	6.2	9.4	9.1		מלאי ההון הגולמי הריאלי**
5.0	4.5	8.1	5.7	4.4	9.3	4.5		התפוקה ליום עבודה
2.5	8.0	26.5	-5.4	-4.5	0.5	4.5		התפוקה ליחידת הון
..	6.4	16.6	1.0	0.7	5.6	4.5		שינוי בפריזון גורמי הייצור
4.0	5.0	3.0	5.4	16.1	14.2	8.9		שכר עבודה יומי לפועל (נקוב)
3.2	2.1	2.3	1.2	4.8	3.9	*5.2		מחירים בשוק המקומי
-4.0	-1.6	-6.7	-1.5	6.1	0.6	-1.0		שכר יומי (ריאלי) / תפוקה ליום עבודה
15.1	18.9	27.9	-0.7	0.3	10.4	*18.1		הפדיון במחירים קבועים
..	15.6	24.8	3.2	18.9	12.3	19.1		היצוא (דולר פו"ב)
..	4.8	-1.5	-2.0	5.7	2.6	—		מחירי היצוא התעשייתי

* ממוצע 1961 עד 1964.

** מלאי ההון בתחילת השנה לצורך חישובי הפריזון.

*** הנתון מתייחס לשנה קלנדרית בניגוד לנתוני סקרי התעשייה המתייחסים לשנה תקציבית, ומכאן אי ההתאמה בנתוני השינוי השנתי המתבססים על שני המקורות.

ה מקור: הלשכה הריכוזית לסטטיסטיקה.

מבנה התפוקה הנובעת מהשימושים הסופיים מצביע על ירידה מתונה בחשיבות היחסית של הביקושים המקומיים ועליית מה במשקל היצוא והסחר עם השטחים.

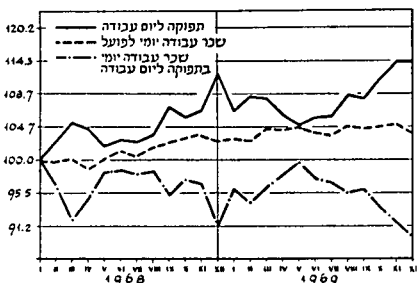
בתוך השימושים המקומיים בלט גם השנה חלקה הקטן של הצריכה הציבורית. השנה חלה אף ירידה בחשיבות הצריכה הציבורית בהשוואה לשנה הקודמת. התרחבות ההוצאות לצריכה ציבורית, שעיקרן יועד לביטחון¹, היתה בשיעור נמוך מהתרחבות הקניות של הסקטורים האחרים. בקניות לצריכה פרטית ולהשקעות חלה השנה האצה של קצב הגידול לעומת 1968. למרות זאת חלה ירידה במשקל התפוקה הנובעת מהצריכה הפרטית זו השנה השנייה עקב שיעור גידולה הנמוך יחסית לגידול סך התפוקה. כן חלה עלייה מקבילה בחלק ההשקעות. בתפוקה הנובעת מיצוא חלה האטה בשיעור הגידול המסבירה את עיקר ההאטה בגידול התפוקה התעשייתית. עם זאת, קצב גידול היצוא היה עדיין גבוה מקצב גידול סך התפוקה הנובעת.

דיאגרמה י"א - 1

השינויים בתפוקה ליום עבודה, שכר יומי לפועל ושכר העבודה היומי, 1968 ו-1969

(אחוזים)

(נתונים מנוכחי עונתיות)

כיוול חצי לוגריתמי.

¹ נתונים ארעיים.

בהרכב הענפי של הייצור התעשייתי נמשכה העלייה בחלקם של ענפי המתכת ובעיקר חשמל ואלקטרוניקה, כלי הובלה, מכונות ומוצרי מתכת וירידה בענפי המזון, טכסטיל והלבשה ועץ וגרוות. עליית המחירים הסיטוניים בתעשייה היתה בשיעור 2.1 אחוזים בלבד (3.2 אחוזים במשך השנה). יציבות מחירי התעשייה הושגה על ידי גידול ביבוא מוצרים תעשייתיים, גידול מהיר למדי — אם כי מואט בהשוואה ל-1968 — בהיצע מייצור מקומי וכן מהאטת הביקוש ושינוי במבנהו — גדל החלק המופנה לענפים המייצרים מוצרים בני קיימא.

ערך היצוא התעשייתי גדל בשנת 1969 ב-16 אחוזים בקירוב, לעומת 25 אחוזים בשנה הקודמת. השינוי הכמותי ביצוא היה כ-10 אחוזים, לעומת 27 אחוזים בשנה הקודמת. עליית המחירים היתה ב-5.0 אחוזים בקירוב ומנעה האטה נוספת ביצוא. ההאטה בלטה ביצוא ענף היהלומים, יצואו של זה גדל השנה ב-11 אחוזים בלבד (לעומת 23 אחוזים בשנת 1968), עקב קשיים בשוקי ארה"ב, כן חלה האטה ביצוא ענפים "מיוחדים" אשר על היקף יצואם משפיעים במידה מכרעת גורמים מקריים. הגידול ביצוא ענפים אלה הואט מ-33 אחוזים, בשנת 1968 ל-6 אחוזים בלבד בשנת 1969. קבוצה זאת כוללת יצוא של מוצרי פרי הדר, שמן ומחצבים (כולל גרוטאות) — אלה יצואם גדל — ומוצרי מתכת אחרים, ויקוק דלק, ייצור ותיקון מטוסים, אשר היקף יצואם המוחלט קטן עקב ביקוש גובר בשוק המקומי וקשיים מדיניים. במחירים קבועים גדל יצוא הענפים "המיוחדים" והיהלומים ב-3 אחוזים, לעומת 28 אחוזים בשנה הקודמת. שאר היצוא התעשייתי גדל השנה ב-28 אחוזים (24 אחוזים — שינוי בכמות), וחלקו בסך היצוא התעשייתי הגיע לכ-40 אחוזים. המשך העלייה המואצת ביצוא האחר הוא תוצאה של העלייה ברווחיות היצוא מאז סוף 1966, המשך התרחבות הייצור המקומי בקצב מהיר יחסית, ללא עליות מחירים ניכרות בשוק המקומי, והמשך הבשלתן של השקעות ספציפיות ליצוא, תהליך הנמשך זה מספר שנים. ההשקעות בתעשייה גדלו השנה ב-36 אחוזים והגיעו ל-670 מיליון ל"י, לעומת 495 מיליון ל"י בשנה הקודמת. בהרכב ההשקעות נמשכה ואף הוחרפה המגמה שצויינה גם בשנה שעברה, של ירידת חשיבות ההשקעות במבנים, ועליית משקל ההשקעות בציד ובמכונות. בשנת 1969 חלה אף ירידה מוחלטת בהיקף ההשקעה במבנים. במבנה הענפי של ההשקעות לא חל השנה שינוי מהותי וחלק בולט מהן התרכז בפרויקטים גדולים בענפי המתכת, הטכסטיל והכימיקלים, כשלצידם נעשה מספר רב של השקעות קטנות יחסית.

2. התפוקה

ערך התפוקה הגולמית הריאלית בתעשייה גדל בשנת 1969 ב-16.4 אחוזים לעומת 1968 והגיע לכ-9.8 מיליארד ל"י (במחירי 1967 ליצרן). התוצר התעשייתי גדל בשיעור שנתי של 18.1 אחוזים¹. במשך השנה גדל הייצור התעשייתי בשיעור של כ-13 אחוזים. בהשוואה לשנת 1968 חלה ירידה בקצב הגידול, אם כי בהשוואה לראשית שנות השישים הוא עדיין גבוה. התרחבות הייצור התעשייתי בשנת 1969 ניוונה מהתרחבות של כ-10 אחוזים בכמות גורמי הייצור שהופנו לתעשייה ומשיפור אופן ומידת הניצול שלהם בשיעור של 6.4 אחוזים. קצב גידולם של שני הגורמים כאחד הואט בהשוואה לשנה הקודמת. אולם, ההאטה בולטת יותר בשיעור גידול הפריון הנמדד (מכ-17 אחוזים ב-1968 ל-6.4 אחוזים ב-1969). ההאטה בגידול פריון הייצור בתעשייה מתקבלת גם משבוחנים את התפתחות התפוקה ליום עבודה: זו עלתה בשנת 1969 ב-4.5 אחוזים, לעומת כ-8 אחוזים בשנה הקודמת. האטת הגידול בפריון הנמדד בתעשייה מבטאת את העובדה שבשנת 1968 גברה ניצולת מלאי ההון במידה ניכרת לעומת שנת 1967, שבה לא נוצל כלל חלק ניכר מההון מחמת המיתון.

¹ התוצר התעשייתי הנמדד הוא הערך המוסף המפקדי בתעשייה הכולל בתוכו גם את הפחת בתעשייה וכן את ההוצאות הכלליות, כגון ריבית, פרסום, שירותים וכו'.

לוח י"א - 2

אומדן התפוקה הגולמית בתעשייה והשניים בה לפי ענף, 1966 עד 1969

הענף	תפוקה במחיר גורמי הייצור (מחירי 1967) 1969	שיעור השינוי הריאלי				יחס בין שיעור גידול ב-1969 וב-1968
		1966	1967	1968	1969	
	(אלפי ל"י)			(אחוזים)		
מכרות ומחצבים	196,648	5.4	-5.4	18.5	5.7	-10.8
מזון	1,925,778	6.4	5.5	14.0	8.2	-5.1
טקסטיל	925,457	5.2	-6.0	28.7	13.9	-11.5
הלבשה	314,120	3.0	-1.5	29.9	17.0	-9.9
עץ ומוצרי ורהיטים	537,640	2.3	-6.9	41.4	18.4	-16.3
גייר קרטון ומוצריהם	185,416	6.0	10.6	19.5	3.1	-13.7
הדפסה והוצאה לאור	220,156	10.0	17.8	13.3	4.6	-7.7
עור ומוצרי	152,000	-3.7	-11.5	22.8	13.1	-7.9
מוצרי גומי ומוצרי פלסטיק	370,301	3.7	-0.6	44.5	22.1	-15.5
כימיקלים	847,958	10.0	4.9	27.6	14.3	-10.4
מוצרי מינרלים אל מתכתיים	449,247	-6.8	-25.4	26.4	11.5	-11.8
תעשיית יהלומים	*755,675	11.3	-6.2	21.7	4.2	-14.4
תעשייה בסיסית של מתכת	265,354	-7.3	-16.5	45.5	18.7	-18.4
מוצרי מתכת	671,381	-4.1	-14.8	37.4	20.3	-12.4
מכונות	441,057	-9.3	-11.6	40.9	19.0	-15.5
ציוד חשמלי ואלקטרוני	674,648	-4.9	-15.5	71.1	60.8	-6.0
כלי הובלה	820,315	-10.9	-1.0	41.1	30.5	-7.5
תעשיות שונות	120,548	-7.9	11.2	34.3	21.0	-9.9
סך הכול	9,873,699	1.4	-3.1	28.7	16.4	-9.6

* יצוא פו"ב.

ה מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה — ראה נכפח הקרה 2.

בשנת 1969 לא נותר פוטנציאל רחב להגברת הניצולת, והירידה בשיעורי הפרייון מבטאת בעיקר תופעה זאת. למרות ההאטה בשיעור גידול הפרייון, היו שיעוריו גבוהים מאלה שהתקיימו בתקופה 1960 עד 1965.

כמות גורמי הייצור בתעשייה גדלה, כאמור, בכ-10 אחוזים, כאשר הגידול בשעות העבודה היה למעלה מ-11 אחוזים והגידול במלאי ההון הרלבנטי לייצור של שנת 1969 גדל ב-8 אחוזים בקירוב.

לוח י"א-3

הגורמים המסבירים את הגידול בייצור התעשייתי, 1960 עד 1969

(אחוזים)

1969 לעומת 1968		1968 לעומת 1967		1967 לעומת 1966		1966 לעומת 1965		1965 לעומת 1960	
התרומה לגידול התפוקה	שיעור גידול	התרומה לגידול התפוקה	שיעור גידול	התרומה לגידול התפוקה	שיעור גידול	התרומה לגידול התפוקה	שיעור גידול	התרומה לגידול התפוקה	שיעור גידול שנתי ממוצע
א. גורמי היצע									
100	16.4	100	28.7	-100	-3.1	100	1.4	100	13.3
42	11.4	40	19.1	-161	-8.3	-127	-2.9	35	7.6
19	7.8	2	1.7	31	2.4	177	6.2	30	10.3
גידול ערך ייצור כתוצאה מגידול במדד התשומות									
61	10.0	42	12.1	-130	-4.1	50	0.7	65	8.7
39	6.4	58	16.6	30	1.0	50	0.7	35	4.6
הפריזון הנמדד *									
ב. אינדיקטורים לתרומת הגידול בביקוש **									
41	14.8	31	12.4	51	5.6	37	1.5	צריכה פרטית	
5	9.3	10	21.1	67	56.9	63	24.3	צריכה ציבורית	
22	26.1	15	22.1	-64	-19.6	-132	-12.9	השקעות	
68	16.3	56	15.4	54	4.0	-32	-0.9	סך כל השימושים המקומיים	
32	18.8	44	34.4	46	10.2	132	11.9	יצוא ***	
100		100		100		100		סך כל השימושים	

* תוך הנחה שפונקציית הייצור המצרפית בתעשייה מתאימה לחישובים מסוג זה.

** גידול התפוקה הנובעת מביקושים סופיים. הנתונים ארעיים בלבד ויכולים לשמש לצורך הערכת סדרי גודל בלבד.

*** כולל יצוא לשטחים.

ה מקור : לחלק א : ראה תיאור ומקורות ללוח י"א-1 בנספח לדו"ח 1968.

לחלק ב : חישובי בנק ישראל — לוחות תשומה תפוקה (נתונים ארעיים).

במקביל לגידול בזמינותם של גורמי ייצור, נמשכה השנה התרחבות הביקוש למוצרי התעשייה. אין בידינו נתונים ישירים על ממדי הביקוש, אולם העלייה המתונה במחירים למרות ההאטה בגידול הייצור והיבוא של מוצרים תעשייתיים מצביעים, כנראה, על האטת הגידול בביקוש. במקביל להאטת הגידול בביקוש חל שינוי בהרכב הקניות של מוצרים תעשייתיים. שינוי זה התבטא בעלייה מואצת ביבוא ובייצור המקומי של מוצרי צריכה בני קיימא ובייצור מואץ של נכסי ההשקעה, תהליך שבא לביטוי בעליית חלקם של ענפי המתכת בגידול התפוקה.

השינוי במבנה הקניות הוא תוצאה של המשך התהליך של השלמות מלאי, שהחל עם התאוששות הביקוש לאחר המיתון. נוסף על כך פעלו ציפיות לשינוי שער החליפין, מחירים ומיסים, להקדמת קניות ולרכישה ספקולטיבית של הנכסים דלעיל.

לוח "א" - 4

התפלגות תפוקת התעשייה לפי שימושים סופיים, 1965 עד 1969 *

(אחוזים)

1969	1968	1967	1966	1965	
46	47	50	50	51	צריכה פרטית
9	10	10	7	5	צריכה ציבורית
15	14	14	18	21	השקעות
					סך כל
70	71	74	75	77	השימושים המקומיים
30	29	26	25	23	יצוא
					סך כל
100	100	100	100	100	השימושים הסופיים

* מספרים מעוגלים.

ה מק ו ר : אומדנים ארעיים ממחקר תשובה תפוקה בבנק ישראל.

במבנה התפוקה הנובעת מביקושים סופיים הסתמנה ב־1969 האטת מה במגמת הירידה בחשיבותם היחסית של הביקושים המקומיים והעלייה בחשיבות היצוא והסחר עם השטחים. העלייה המתונה בחשיבות היצוא והסחר עם השטחים היא תוצאה של ירידה בחשיבות היצוא לחוץ לארץ עקב ההאטה בגידול, והאצת גידול הסחר עם השטחים. בתפוקה הנובעת מיצוא הסתמנה ירידה בענפים, כגון יהלומים, ייצור ותיקון כלי הובלה, זיקוק דלק, מוצרי מתכת ומחצבים, המהווים חלק מקבוצת הענפים ה'מיוחדים' המוצגת בפרק היצוא; וכן גם בענפים: ייצור זכוכית, קרמיקה, מלט ומוצריהם, מתכת בסיסית וצינורות אשר גידול בביקוש המקומי לתפוקתם מנע הרחבת יצואם.

קשרי הסחר בין ישראל ותושבי השטחים גברו, זאת השנה השלישית. התפוקה התעשייתית הנובעת מביקוש תושבי השטחים גדלה השנה ב־70 אחוזים בקירוב והיתה כ־3.5 אחוזים מסך תפוקת התעשייה. לאחר שבשנה הקודמת בלטה חשיבותה של תפוקה הנובעת מביקוש למוצרי טכסטיל, הלבשה, מזון, כלי בית ומוצרים "חיוניים" אחרים, חלה בשנת 1969 ירידה בחשיבותם של אלה, ובמקביל עלתה תרומת הביקוש למוצרים שמידת "חיוניותם" פחותה יותר, כגון מוצרי עץ,

נייר הדפסה והוצאה לאור, הנעלה וכו' וכן גם מוצרי "מותרות", כגון ציוד מיוחד לבית ומכשירי חשמל.¹

הרכב התפוקה הנובעת מביקושים מקומיים השתנה ב-1969 במידת מה. חלקה של הצריכה הפרטית המשיך לרדת (עד 46 אחוזים לעומת 50 אחוזים ב-1967 ו-47 אחוזים ב-1986), ואילו הביקוש להשקעות במשק, אשר המשיך להתרחב בקצב ניכר תרם כ-15 אחוזים לעומת 14 בשנה שעברה.

קניות הממשלה לצריכה ציבורית, שעיקרן היו קניות מערכת הביטחון, לא היו יותר מ-5 אחוזים מתוספת התפוקה התעשייתית וחלקן בסך התפוקה אף ירד ל-9 אחוזים לעומת כ-10 אחוזים בשנתיים הקודמות. הירידה בחשיבות היחסית של הצריכה הציבורית היא תוצאה של ההאטה בגידול קניות מערכת הביטחון מהתעשייה המקומית.² האטה זאת יחד עם ההאטה ביצוא יש בהן להסביר את ההאטה בביקוש לתפוקת התעשייה שהוזכרה לעיל. הענפים אשר אליהם הופנה עיקר הביקוש הבטחוני השנה היו מוצרי מתכת, ציוד אלקטרוני ומכשירים שונים וכן תיקון וייצור רכב. העלויות הבולטות בתפוקות הנובעות היו דווקא בענפים כמו גומי ופלסטיק, עור והנעלה, טקסטיל, מלט ומוצרים חשמליים, ואילו בחשיבותם של הביקושים מענפי המתכת חלה ירידת מה.

התפוקה הנובעת מקניות נכסי השקעה גדלה השנה ב-26 אחוזים לעומת 22 אחוזים בשנה הקודמת. משקלה עלה עד לכ-15 אחוזים, לעומת כ-14 אחוזים בשנה הקודמת. עיקר הביקוש לנכסי השקעה התרכז השנה, כמו גם בשנה הקודמת, במוצרי עץ ונגרות, מלט וזכוכית, מוצרי מתכת, מכונות וציוד חשמלי למשק בית. במבנה הקניות של מוצרי השקעה לא חלו שינויים ניכרים ויש בעובדה זאת לחזק את הטענה שאופיין של ההשקעות השנה לא השתנה (ראה גם פרק ה' לעיל, "ההשקעה במשק").

שיעור גידול התפוקה הנובעת מביקוש לצריכה פרטית עלה השנה לכ-15 אחוזים, לעומת 12 אחוזים בשנה הקודמת. משקל התפוקה המיועדת לצריכה פרטית ירד זו השנה השנייה והגיע ל-45 אחוזים. מובן, שבתוספת התפוקה משקל הצריכה הפרטית הוא המכריע. במבנה התפוקה שיועדה לצריכה פרטית בולטת עליית משקלם של מוצרים, שהביקוש להם הוא בעל אופי ספקולטיבי, כמו ציוד חשמלי, מכשירים לשימוש ביתי וירידה מקבילה בחשיבות מוצרי המזון.

השתנות מבנה הקניות בשנים האחרונות גרמה לשינויים בהרכב הענפי של הייצור (ראה לוח י"א-5). העלייה הבולטת הוא במשקל ענפי המתכת והחשמל. עליית משקלם של ענפים, כמו ייצור כלי הובלה, ציוד חשמלי, מכונות, מוצרי מתכת ומתכת בסיסית, היא תוצאה של גידול בביקוש הציבורי מענפים אלה, אולם גם חלק ניכר מהביקוש הפרטי לצריכה ולהשקעות הופנה לענפים אלה, שבהם מתרכז, כנראה, חלק ניכר מהמוצרים "עתירי הידע".

לעומת העלייה בענפים דלעיל, הסתמנה ירידה בענפים אחרים ובעיקר במזון, טקסטיל והלבשה, עץ ונגרות; ואילו בכל יתר הענפים אין התנוודות השנתיות מאפשרות לזהות מגמת השתנות, או שאין כל שינוי במגמה במשך השנים האחרונות. מובן, שבדיקת השינוי המבני מחייבת פירוט ענפי רב יותר, היות שמגמת ההשתנות האגרגטיבית מסתירה שינויים ענפיים ניכרים. מהימנות האינפורמציה המצויה לא איפשרה בדיקה יעילה יותר של הנושא.

¹ קניות תושבי השטחים לא היו מיועדות לסיפוק ביקוש תושבי השטחים בלבד.

² נתוני הקניות המקומיות הנכללות בצריכה הציבורית הן אומדן ארעי לשנת 1969, שהשינויים, העשויים לחול בו הם ניכרים.

התפלגות התפוקה התעשייתית הריאלית ותוספת התפוקה לפי ענפים ראשיים, 1966 עד 1969

ענף	התפלגות התפוקה תוספת התפוקה				התפלגות התפוקה התעשייתית			
	1969	1968	1967	1966	1969	1968	1967	1966
(אחוזים)								
מכרות ומחצבים	3.0	2.4	2.2	2.0	6.6	-6.0	1.5	0.7
מזון	22.4	24.0	21.0	19.8	58.7	49.1	11.1	10.7
טקסטיל	11.5	9.7	9.6	9.3	24.8	-17.7	9.2	7.9
הלבשה	3.4	3.2	3.2	3.2	4.3	-0.3	3.1	3.2
עץ ומוצריו ורהיטים	6.2	4.9	5.4	5.4	6.1	-14.9	6.8	5.9
נייר קרטון ומוצריהם	2.1	2.3	2.1	1.9	5.1	5.9	1.5	0.4
הדפסה והוצאה לאור	3.2	2.9	2.5	2.2	12.8	-2.7	1.2	0.7
עור ומוצריו	1.6	1.7	1.6	1.5	-2.7	2.4	1.3	1.2
מוצרי גומי ומוצרי פלסטיק	3.2	3.2	3.6	3.8	4.9	4.3	4.8	4.7
כימיקלים	9.8	9.0	8.8	8.5	38.8	-3.5	8.2	7.2
מוצרי מינרלים אל-מתכתיים	4.8	4.9	4.8	4.5	-15.3	6.1	4.3	3.3
תעשיית יהלומים	7.2	7.3	8.0	7.7	31.9	8.6	10.5	5.4
תעשייה בסיסית של מתכת	2.5	2.4	2.6	2.7	-8.7	-0.3	3.5	3.0
מוצרי מתכת	5.6	6.2	6.6	6.8	-10.4	16.0	8.0	7.8
מכונות	3.3	4.0	4.4	4.5	-14.5	16.3	5.5	5.0
ציוד חשמלי ואלקטרוני	3.3	3.8	5.0	6.8	-7.4	11.0	8.9	18.0
כלי הובלה	5.9	6.9	7.4	8.2	-31.3	22.0	9.3	13.6
תעשיות שונות	1.0	1.1	1.2	1.2	-3.7	3.7	1.3	1.5
סך הכול	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

מקור: 1966—1967 — סקרי התעשייה לאחר שתוקנו עכור אי כיפוי מפעלים קטנים. 1968—1969. ראה מקור ללוח י"א-2.

א. התפתחות הייצור התעשייתי במשך השנה

הייצור התעשייתי גדל במשך שנת 1969 בשיעור חודשי ממוצע של כ-1.0 אחוז. שיעור גידול הייצור בין דצמבר 1968 ודצמבר 1969 היה כ-13 אחוזים, לעומת 22 אחוזים בשנה הקודמת. בחינת התפתחות הייצור בשנתיים האחרונות מצביעה על תהליך מתמיד של האטת קצב גידול התפוקה (ראה דיאגרמה י"א-2). במחצית הראשונה של שנת 1968 גדל הייצור התעשייתי בשיעור חודשי של 2.5 אחוזים, ואילו במחצית השנייה הואט הקצב עד לכ-1.1 אחוז לחודש. במחצית הראשונה של 1969 חלה האצת מה בקצב הגידול והיא התרכזה בראשית השנה, ואילו במחצית השנייה של השנה הואט קצב הגידול עד ל-0.6 אחוז בלבד.

האטת הייצור על פני השנה היא תוצאה של התקרבות המשק למיצוי והשלמה של תהליך היציאה מן השפל הן בתחום הביקוש והן מצד גורמי הייצור. לקראת סוף השנה חלה, כפי הנראה,

לוח י"א - 6

השינוי הריאלי בתפוקה התעשייתית לפי חצאי שנים, 1965 עד 1969

(אחוזים)

שיעור השינוי החודשי הממוצע														הענף
דצמבר 1969	יולי 1969	ינואר 1969	יולי 1968	דצמבר 1969	יולי 1969	ינואר 1969	יולי 1968	ינואר 1968	יולי 1967	ינואר 1967	יולי 1966	ינואר 1966	יולי 1965	
לעומת יולי 1969	לעומת ינואר 1969	לעומת יולי 1968	לעומת ינואר 1968	לעומת יולי 1969	לעומת ינואר 1969	לעומת יולי 1968	לעומת ינואר 1968	לעומת יולי 1967	לעומת ינואר 1967	לעומת יולי 1966	לעומת ינואר 1966	לעומת יולי 1965	לעומת ינואר 1965	
-1.1	4.2	-2.4	4.4	-5.6	27.8	-15.5	29.5	14.4	-15.8	12.3	-12.8	18.3	5.6	מכרות ומחצבים
0.9	0.9	0.4	2.3	4.6	5.2	2.2	14.3	-14.7	20.4	-3.6	10.3	-6.9	14.6	מוזון
1.6	1.1	1.8	2.0	8.5	6.4	11.2	8.0	12.8	15.2	-19.2	-5.6	19.3	-3.8	טקסטיל
2.8	-0.02	2.1	2.3	14.6	-0.1	13.3	14.9	-1.0	13.8	-18.2	38.8	-2.1	21.0	הלבשה
1.6	1.5	0.4	5.3	8.5	9.5	2.3	36.6	17.8	-1.1	-11.6	1.7	4.9	9.3	עץ ומוצריו ורהיטים
3.2	-1.8	2.9	-0.7	17.1	-11.0	-19.1	-3.9	9.6	15.6	-8.4	7.9	3.1	2.4	נייר קרטון ומוצריהם
1.9	1.6	-0.5	1.0	10.0	10.0	-2.9	6.2	8.3	7.7	0.4	19.8	-0.4	-4.1	הדפסה והוצאה לאור
-0.6	2.2	-0.3	2.7	-3.2	14.2	-2.0	17.4	8.3	25.2	-18.2	-13.6	22.4	-14.8	עור ומוצריו
														מוצרי גומי
2.9	2.8	0.3	2.4	15.2	17.9	1.5	15.5	24.5	13.9	-14.1	3.2	13.3	-2.1	ומוצרי פלסטיק
-0.2	0.9	1.8	1.0	-0.9	5.4	11.0	5.8	9.3	30.8	-12.3	8.9	2.3	14.3	כימיקלים
														מוצרי מינרלים אל
-2.3	2.5	-0.6	3.5	-12.2	16.2	-3.5	23.0	46.8	-31.5	-19.4	-0.4	-2.9	9.5	מתכתיים
-4.0	0.4	-2.0	5.7	-21.5	2.6	-12.4	39.7	6.2	-9.1	-3.1	12.1	51.6	-24.8	תעשיית יהלומים
-2.9	3.9	2.0	6.4	-15.5	25.7	12.4	44.8	37.2	17.9	-1.8	-22.3	14.5	4.1	מתכת בסיסית
														תעשייה בסיסית
-0.7	3.2	0.1	3.6	-3.5	20.5	0.4	23.4	23.5	-7.6	-13.6	-7.4	10.6	-4.1	של מתכת
-1.6	2.3	2.0	1.9	-8.3	14.4	12.5	12.0	36.1	-7.6	-2.5	-8.6	-19.3	28.6	מכונות
														ציוד חשמלי
4.8	-1.5	8.2	5.6	26.1	-9.2	60.1	38.3	14.8	-0.4	-22.1	-7.3	19.0	1.7	ואלקטרוני
-1.8	2.0	3.5	2.4	-9.5	12.6	22.7	15.5	13.8	28.4	-15.2	-15.4	4.0	3.7	כלי הובלה
-2.4	3.9	0.5	3.1	-12.6	25.8	2.8	19.8	35.5	-2.3	4.8	-9.9	2.5	3.5	תעשיות שונות
0.6	1.4	1.1	2.5	3.1	8.5	7.0	16.3	10.7	6.2	-9.6	0.1	5.2	5.3	סך הכול

ה מקור: מרדכי הייצור התעשייתי — הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, נתונים מנכ"י עונתיים.

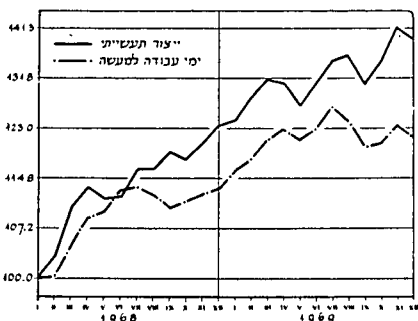
האטה בקצב גידול הביקוש המקומי, אשר מנעה במידה רבה את עליות המחירים שהיו צפויות עם התקרבות המשק לתעסוקה מלאה. התהליך דלעיל אפיין, כנראה, את התעשייה בכללה, אולם אין ההתפתחות אחידה בענפים השונים (ראה לוח י"א-6).

דיאגרמה י"א-2

השינויים בייצור התעשייתי וימי העבודה למעשה, 1968 ו-1969

(אחוזים)

(נתונים מנוכי עונתיות)

כיוול חצי לוגריתמי.

במספר ענפים הורגשו מגבלות גורמי הייצור ביתר שאת, וההאטה בייצור לוותה בעליית מחירים מהירה יותר במחצית השנייה של השנה. אין בידינו נתונים מתאימים לצורך זהוי מדויק של הענפים, אולם נראה, שהתופעה בלטה בענפים, כגון מוצרי עץ ונגרות, כימיה ונפט, מינרלים אל מתכתיים, מתכת בסיסית, מוצרי מתכת, מכונות, כלי הובלה ושונות. לעומת זאת, בענפים כמו עור והנעלה, הלבשה, נייר ומוצרי, גומי ופלסטיק וציוד חשמלי ואלקטרוני בלטה התופעה של עליית מחירים, אשר לוותה בהאצת הייצור במחצית השנייה של 1969. נראה, שענפים אלה נהנו מביקוש גואה גם במחצית השנייה של השנה.

3. מחירי התפוקה התעשייתית

הרמה הממוצעת של מחירי תפוקת התעשייה בשוק המקומי (מחירים סיטוניים) היתה גבוהה השנה בכ-2 אחוזים מזאת של השנה הקודמת, לעומת גידול של 2.4 אחוזים בשנת 1968. במשך השנה עלו המחירים ב-3.2 אחוזים, לעומת 3 אחוזים בשנה הקודמת. עליות המחירים לא היו בשיעור אחיד בענפים השונים (לוח י"ב-6). בולטת העלייה שחלה במשך השנה בענפים: מוצרי מתכת (11.2 אחוזים) מתכות בסיסיות (8.2), כלי הובלה (6.1), ציוד חשמלי (5.4), עץ ומוצרי (5.3), עור והנעלה (4.8). לעומת זאת, בענפי המזון ומוצרי גומי ופלסטיק היתה עליית מחירים בשיעור של מחצית האחוז בלבד, ובכימיקלים אף היתה ירידת מחירים בשיעור דומה. בתוך הענפים שנוכרו בלטה העלייה במוצרים אשר גם בשנה הקודמת עלו מחיריהם מהר יחסית, כגון מוצרי עץ לבנייה ומוצרי מתכת מבניים, ברזל ופלדה, אשר ייעודם הכלכלי המשותף הוא הבנייה.

מחירי תפוקת התעשייה לצרכן עלו, לפי אומדני מדד המחירים לצרכן, ב-2.9 אחוזים, לעומת 2.2 אחוזים בשנה הקודמת. גם במחירים לצרכן בלטו העליות במוצרי החשמל והאלקטרוניקה, וכלי הובלה ומתכת (כ-5.6 אחוזים), ושיעור נמוך יחסית של עלייה נרשם בענף המזון (2.0). עליית המחירים בשנת 1969 היתה, כאמור, בשיעור דומה לשיעור העלייה בשנה הקודמת. אולם, בניגוד לשנת 1968 שבה התרכזו עליות המחירים בראשית השנה ובאו בעקבות פחות שער החליפין בנובמבר 1967, התרכזו השנה עליות המחירים בחלקה השני של השנה. ליתר דיוק, עד לסוף הרביע הראשון של השנה נשארה רמת המחירים יציבה למדי, ורק מאז ואילך חלה העלייה. חלק מעלייה זו הוא תוצאה של "גלגול" התייקרות חומרי גלם מיבוא לשלבים הסיטוניים של הייצור. על השתנות המחירים בתעשייה פעלו השנה כמה גורמים: חלה האטה בביקוש לתפוקה ובייצור בהשוואה לשנה הקודמת; במקביל לכך חל שינוי במבנה הביקוש עקב קיומן של ציפיות לשינוי שער החליפין ומחירים, אשר גרמו להפניית הביקוש לתחומים ספקולטיביים, כגון למוצרים בני קיימא (שם גבר היקף המכירות באשראי יקר). מובן, שגורמים נוספים, ובעיקר יציבות יחסית בהוצאות הייצור, תרמו אף הם למיתון עליית המחירים בשנת 1969.

שיעור השינוי במחירי התפוקה התעשייתית בשוק המקומי, 1964 עד 1969

הענף	העלייה או הירידה (-) לעומת השנה הקודמת							דצמבר 1968	דצמבר 1967
	1964	1965	1966	1967	1968	1969	דצמבר 1969		
מכרות ומחצבים	2.7	6.7	1.5	-0.9	3.6	2.2	2.7	4.1	2.7
מזון	1.1	4.4	4.7	1.6	2.4	1.0	0.5	2.9	0.5
טקסטיל	1.3	1.5	6.3	5.3	-0.1	1.2	1.4	1.0	1.4
הלבשה	-0.9	1.7	4.6	1.3	2.2	3.3	3.5	2.8	3.5
עץ ומוצריו ורהיטים	2.2	3.4	2.0	-0.1	2.7	2.2	5.3	2.8	5.3
נייר קרטון ומוצריהם	2.0	0.8	0.6	-0.1	1.0	1.0	1.7	1.4	1.7
עור ומוצריו	1.4	5.4	15.4	—	4.1	3.0	4.8	2.5	4.8
מוצרי גומי ופלסטיקה	-1.9	-1.0	0.8	1.3	0.8	-0.1	0.5	0.6	0.5
מוצרים כימיים ומוצרי נפט	-0.2	2.8	5.5	3.0	4.0	-0.1	-0.5	3.4	-0.5
מוצרי מינרלים אל מתכתיים	0.8	3.3	4.3	1.3	1.1	2.2	3.3	1.7	3.3
מתכת בסיסית	1.2	2.9	6.3	2.4	7.2	4.1	8.2	5.9	8.2
מוצרי מתכת	1.4	6.2	5.1	0.7	4.9	5.8	11.2	5.4	11.2
מכונות	1.0	1.6	2.6	-1.8	-1.0	2.6	3.6	4.0	3.6
ציוד חשמלי	1.1	3.8	3.3	0.5	4.8	2.7	5.4	2.7	5.4
כלי הובלה	1.4	9.8	7.8	-0.4	2.1	3.5	6.1	3.0	6.1
שונות	0.3	5.5	3.9	1.1	7.1	2.9	2.3	4.9	2.3
כל התעשייה	2.0	3.9	4.8	1.2	2.3	2.1	3.2	3.0	3.2

ה מקור : הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

4. היצוא התעשייתי

ערך היצוא התעשייתי (פ"ב), לרבות יהלומים, הגיע בשנת 1969 לכ-555 מיליוני דולר, לעומת 480 בשנת 1968. שיעור הגידול בין שתי השנים הגיע ל-16 אחוזים, לעומת 25 אחוזים בשנה הקודמת. ערך היצוא התעשייתי, למעט יהלומים, גדל ב-18 אחוזים והגיע לכ-340 מיליוני דולר (גידול של 53 מיליוני דולר).

הערך המוסף ביצוא התעשייתי גדל ב-13.4 אחוזים, שהם כ-30 מיליוני דולר. השינוי הבולט בהרכב הערך המוסף הוא ביצוא הטקסטיל, שבו חלה ירידה ביצוא ענף טוויט כותנה שהוא בעל הערך המוסף הגבוה (80 אחוזים) ועליית יתר מרכיבי היצוא בענף, שבהם הערך המוסף קטן הרבה יותר¹.

ההאטה ביצוא התעשייתי חלה לא רק בקצב הגידול אלא גם בהיקפו המוחלט: לעומת גידול של כ-95 מיליוני דולר בשנה הקודמת, גדל היצוא בשנת 1969 ב-75 מיליוני דולרים בלבד. בהרכב תוספת היצוא התעשייתי חל השנה שינוי מהותי שסימניו הראשונים נראו כבר בשנתיים הקודמות. יצוא היהלומים, אשר היווה במשך שנים רבות את חלק הארי של התוספת ליצוא

¹ נתוני הערך המוסף מעוררים ספיקות במהימנותם, לכן העדפנו לדון ביצוא ברוטו ולא בערך המוסף. ראה גם פרק מאזן התשלומים.

לוח י"א - 8

היצוא התעשייתי (פ"ב) והערך המוסף, 1964 עד 1969

(מחירים שוטפים)

סך כל היצוא 1969	העלייה או הירידה (-) בהשוואה לשנה הקודמת					
	1969	1968	1967	1966	1965	
(מיליוני דולר)	(אחוזים)					
א. היצוא						
339.0	18.5	29.1	9.1	14.3	12.7	היצוא התעשייתי פרט ליהלומים
215.9	11.2	22.9	-4.4	25.1	11.6	יצוא היהלומים (נטו)
554.9	15.6	24.9	3.2	18.9	12.2	סך היצוא התעשייתי
ב. הערך המוסף						
196.5	14.4	29.2	9.1	14.2	13.6	היצוא התעשייתי פרט ליהלומים
55.6	9.7	19.5	-7.0	50.0	17.8	יצוא יהלומים (נטו)
252.1	13.4	26.9	4.7	22.2	14.5	סך היצוא התעשייתי

ה מקור : לחלק א' הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ; לחלק ב' אומדנים ארעיים שנעשו בבנק ישראל (מחקר תשומה-תפוקה).

לוח י"א - 9

היצוא התעשייתי וגידולו, לפי קבוצות מוצרים נבחרים, 1964 עד 1969

(במחירים שוטפים)

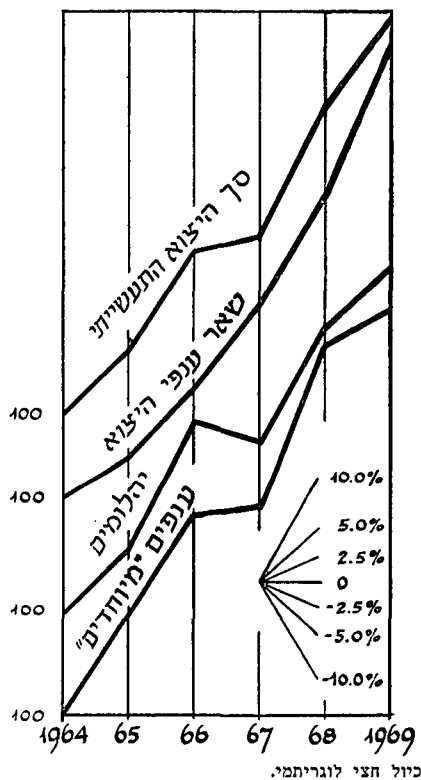
היצוא התעשייתי פרט ליהלומים ו"ענפים מיוחדים"	יצוא "ענפים מיוחדים"	היצוא התעשייתי פרט ליהלומים	יהלומים	סך היצוא התעשייתי	
(מיליוני דולר פ"ב)					
97.9	63.4	161.3	118.2	279.5	1964
106.0	75.9	181.9	132.0	313.9	1965
118.3	89.7	208.0	165.1	373.1	1966
136.7	90.3	227.0	157.9	384.9	1967
166.4	119.7	286.1	194.1	480.2	1968
212.7	126.3	339.0	215.9	554.9	1969
(שיעור הגידול משנה לשנה — אחוזים)					
8	20	13	12	12	1965
12	18	14	25	19	1966
16	1	9	-4	3	1967
22	33	26	23	25	1968
28	6	18	11	16	1969

* בענפים מיוחדים נכללים : מכרות ומחצבים, מוצרי פרי הדר, שמנים, דלק, מוצרי מתכת אחרים, ייצור ותיקון מטוסים וגרוטאות. בענפים אלה נכללים מוצרים שיצואם מושפע מגורמים ספציפיים בולטים שאינם קשורים בהתפתחויות הכלכליות הרגילות של המשק.

ה מקור : נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ועיבודי בנק ישראל.

התעשייתי, קטן בחשיבותו היחסית עד לכדי 30 אחוזים. יצואם של "הענפים המיוחדים" ¹ גדל בכ-7 מיליון דולר ולא היווה אלא כ-9 אחוזים מסך תוספת היצוא. לעומת זאת, גדל היצוא התעשייתי

דיאגרמה י"א-3
השתנות היצוא התעשייתי ומרכיביו
העיקריים, 1964 עד 1969
(אחוזים)

האחר ב-46 מיליון דולר בקירוב, שהם כ-62 אחוזים מסך הגידול ביצוא. מבנה סך היצוא לא השתנה במידה ניכרת, משום שתוספת היצוא היתה קטנה יחסית ולא היה בה בכדי לשנות את התפלגות שאפיינה את היצוא התעשייתי במשך שנים אלא במידה קטנה.

בחינת קצב גידול היצוא של קבוצות המוצרים השונות מצביעה אף היא על חשיבות ההולכת וגדלה של "היצוא האחר". בעוד שיצוא היהלומים גדל בשנת 1969 ב-11 אחוזים, ויצוא "הענפים המיוחדים" גדל ב-6 אחוזים בלבד, גדל היצוא האחר ב-28 אחוזים, כשהוא מאופיין בעלייה מתמדת בשיעור הגידול, לעומת חוסר הסדירות שבהשתנות שני סוגי היצוא האחרים (ראה לוח י"א-9, דיאגרמה י"א-3).

ההאטה ביצוא היהלומים היא שילוב של האטת בגידול הכמות המיוצאת — מ-22 אחוזים בשנה הקודמת ל-4 אחוזים השנה, מצד אחד; ועליית המחירים — בשיעור של 6.6 אחוזים לעומת 0.4 אחוז בשנה הקודמת, מצד שני.

ההאטה ביצוא הענפים המיוחדים היא תוצאה של ירידת יצוא דלק מזוקק, מוצרי מתכת אחרים וייצור ותיקון של מטוסים (התעשייה האווירית), עקב גורמים מיוחדים הקשורים למצבנו הבטחוני. מאידך גיסא, חלה עלייה בשיעורים ניכרים ביצוא מוצרי פרי הדר (24 אחוזים). שמנים (32

אחוזים) וגרוטאות (כ-85 אחוזים). יצוא המכרות והמחצבים גדל אמנם בכ-14 אחוזים, אולם כ-11 הם תוצאה מעליית מחירים ורק כ-3.0 אחוזים הם גידול בכמות המיוצאת.

היצוא התעשייתי האחר גדל, כאמור, ב-28 אחוזים והגיע להיקף של 213 מיליון דולר (כ-39 אחוזים מסך היצוא) העלייה במחיריו של היצוא האחר היתה בשיעור ממוצע של 3.5 אחוזים ואילו העלייה הכמותית הגיעה לכ-24 אחוזים. על העלייה ביצוא קבוצה זאת השפיעו מספר גורמים כשאין בידנו להבחין בתרומתם השונה. ראשית, מאז 1966 נמשך תהליך העלייה ברווחיות היצוא כתוצאה מעליית התמורה הישירה ליצואן, עליית מחירים בחו"ל ויציבות בהוצאות הייצור המקומיות. שנית, הרחבת התעסוקה והבשלתן של השקעות חדשות, עם האטת הגידול בביקוש המקומי, אפשרו

¹ במסגרת הענפים "המיוחדים" נכללו מספר ענפים שבהם בלטה השפעתם של גורמים מקריים ואחרים שאינם מותנים בהתפתחות הכלכלית הרגילה של המשק. מובן, שמיון זה הוא קירוב בלבד. בקבוצה זאת נכללים: מכרות ומחצבים, מוצרי פרי הדר, שמנים, דלק, מוצרי מתכת אחרים, ייצור ותיקון מטוסים וגרוטאות.

לוח י"א-10

התוספת ליצוא התעשייתי והתפלגותה לפי קבוצות מוצרים נבחרים, 1965 עד 1969

קבוצת מוצרים	התוספת משנה לשנה					התפלגות תוספות היצוא				
	1965	1966	1967	1968	1969	1965	1966	1967	1968	1969
	(מיליוני דולר)					(אחוזים)				
יהלומים	13.8	33.1	-7.2	36.2	21.8	40.1	55.9	-61.0	38.0	29.2
ענפים "מיוחדים"	12.5	13.8	0.6	29.4	6.6	36.3	23.3	5.1	30.8	8.8
שאר ענפי היצוא	8.1	12.3	18.4	29.7	46.3	23.6	20.8	155.9	31.2	62.0
סך כל היצוא התעשייתי	34.4	59.2	11.8	95.3	74.7	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ה מקור: ראה לוח י"א-9.

השינוי ביצוא קבוצות מוצרי יצוא נבחרים, 1968 ו-1969

(אחוזים)

העלייה או הירידה (-) לעומת השנה הקודמת						קבוצת יצוא
1969			1968			
בערך	במחיר	בכמות	בערך	במחיר	בכמות	
5.5	1.5	4.0	32.6	36.4	-1.8	"ענפים מיוחדים"
11.2	4.3	6.6	22.9	22.4	0.4	יהלומים
9.1	3.4	5.6	26.4	27.5	-0.9	"ענפים מיוחדים" + יהלומים
27.8	23.5	3.5	21.7	25.1	-2.7	שאר היצוא התעשייתי
15.6	10.3	4.8	24.8	26.7	-1.5	סך כל היצוא התעשייתי

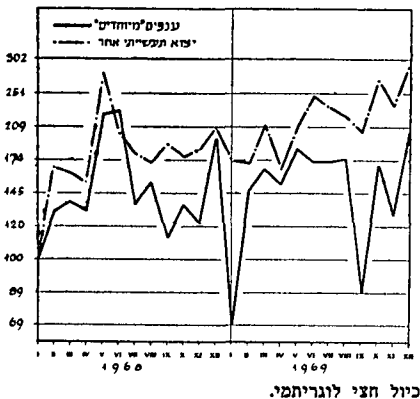
ה מקור : נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

את המשך הגידול ביצוא ובשיווק לשוק המקומי כאחד¹. גורם שלישי, אשר פעל באותו כיוון, היה המשך הבשלתן של השקעות ספציפיות ליצוא, כגון בענפי התרופות וחומרי הדברה, כן בלטה התופעה בענפי הטכסטיל, המזון, מתכת והאלק-טרוניקה. הבשלתן של השקעות אלה לוותה בתהליך פתיחתם של צינורות שיווק ליצוא כששני התהליכים כאחד קיבלו תנופה ניכרת בתקופת המיתון ובעקבותיו.

דיאגרמה י"א - 4

היצוא התעשייתי של ה"ענפים המיוחדים", והיצוא התעשייתי האחר, 1968 ו-1969

(נתונים מקוריים, אחוזים)

התפתחותו של היצוא האחר במשך השנה מצביעה על האצת היצוא לקראת המחצית השנייה של השנה, עובדה שיש בה לחוק את טענותינו דלעיל, מבלי שנוכל עדיין לפרק את סך ההשפעות על היצוא למרכיביהן (ראה דיאגרמה י"א - 4). מאותה דיאגרמה ניתן לעמוד גם על התנודות שחלו במרכיבים אחרים של היצוא התעשייתי — פרט ליצוא התעשייתי האחר — תנודות שמקורן בגור-מים מקריים, ובמרבית המקרים אקסוגניים למשק (כמו קשיי יצוא יהלומים, ירידת מחירי הדלק וירידת ממדי יצוא מוצרי מתכת).

היצוא בענפי התעשייה השונים גדל בשיעורים שונים. במספר ענפים חלה אף ירידה בהיקף היצוא. הירידה ביצוא ענף הכימיקלים ובענף המתכת הבסיסית הוא בראש ובראשונה תוצאה של

¹ התרחבות הביקוש המקומי לוותה בירידת יצוא או בהאטתו במספר ענפים, כגון מלט, דלק, כלי הובלה, צינורות ; אולם לא היה בכך בכדי לשנות את התמונה הכללית אשר הוצגה לעיל. ראה גם פרק ג' לעיל.

יצוא מוצרים עיקריים, 1967 עד 1969

המוצר	1966	1967	1968	1969	העלייה או הירידה (-) ביצוא בהשוואת לשנה קודמת			התפלגות תוספת היצוא		
					1969	1968	1967	1969	1968	1967
					(אלפי דולר פו"ב)			(אחוזים)		
מוצרי פרי הדר	19.0	25.1	26.4	32.6	32.1	5.2	23.5	32.1	2.2	11.8
מוצרי מתכת אחרים	10.8	8.0	26.4	24.1	-25.9	230.0	-8.7	-14.7	31.1	-4.4
זיקוק דלקים	15.8	16.3	18.0	15.6	3.2	10.4	-13.3	2.6	2.9	-4.6
חומים סינטטיים	6.1	6.1	9.3	15.2	0.0	52.5	63.4	0.0	5.4	11.2
צמנט נחושת	12.2	10.4	11.6	15.0	-14.8	11.5	29.3	-9.5	2.0	6.5
מוצרי סריגה	6.4	8.6	10.9	15.0	34.4	26.7	37.6	11.6	3.9	7.8
צמיגים ואבובים	9.6	9.4	10.6	13.4	-2.1	12.8	26.4	-1.1	2.0	5.3
אשלגן כלוריד	12.9	13.6	13.5	13.2	5.4	-0.7	-2.2	3.7	-0.2	-0.6
גרבוניס וגרביים	0.3	1.4	5.6	12.1	366.7	300.0	116.1	5.8	7.1	12.4
חומי כותנה	9.1	8.2	9.6	7.9	-9.1	17.1	-17.7	-4.7	2.4	-3.2
פוספטים	4.4	4.7	6.9	7.6	6.8	46.8	10.1	1.6	3.7	1.3
תרופות	3.5	5.0	6.0	7.5	42.9	20.0	25.0	7.9	1.7	2.9
שמנים וכוספה	5.4	2.3	5.4	7.1	-57.4	134.8	31.5	-16.3	5.2	3.2
לבידים	8.8	7.9	6.8	7.0	-10.2	-13.9	2.9	-4.7	-1.9	0.4
חומרי הרברה	1.1	4.0	4.8	6.6	263.6	20.0	37.5	15.3	1.4	3.4
הלבשה	3.5	4.5	5.6	6.5	28.6	24.4	16.1	5.2	1.9	1.7
אריגי כותנה	4.1	5.9	4.5	4.5	43.9	-23.7	0.0	9.5	-2.4	0.0
הלבשה מעור	2.1	2.4	3.6	4.3	14.3	50.0	19.4	1.6	2.0	1.3
אריגי צמר	1.2	1.7	3.4	4.1	41.7	100.0	20.6	2.6	2.9	1.3
כלי רכב	2.4	1.6	2.0	3.5	-33.3	25.0	75.0	-4.2	0.7	2.9
מכשירי שידור וקליטה	0.1	0.5	1.7	3.5	400.0	240.0	105.9	2.1	2.0	3.4
סך הכול	138.8	147.6	192.6	226.3	6.3	30.5	17.5	46.3	76.1	64.2
סך הכול, פרט ליהלומים	208.0	227.0	286.1	338.9	9.1	26.3	18.4	100.0	100.0	100.0
סך כל התעשייה	373.1	384.9	480.2	554.9	3.1	24.8	15.5			

מקור: חושב מתוך חוברת סחר חוץ - הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

היצוא התעשייתי לפי ענפים ראשיים, 1965 עד 1969

העלייה או הירידה (-) לעומת השנה הקודמת							סך כל היצוא 1969	
1969			1968	1967	1966	1965		
במחיר	בכמות	בערך						
(אחוזים)							(אלפי דולר פ"ב)	
11.2	2.5	14.0	9.5	3.3	21.5	31.2	38,466	מכרות ומחצבים
1.6	25.6	27.6	21.7	7.1	5.5	7.2	55,598	מזון
3.1	27.8	31.7	21.5	18.7	14.6	0.1	66,038	טקסטיל
7.2	1.0	8.1	22.8	2.2	5.6	8.9	14,632	הלבשה
1.7	11.0	12.8	-5.0	14.5	-8.3	14.1	9,172	עץ ומוצריו ורהיטים
4.3	-6.2	-2.2	8.4	160.0	-24.1	-1.3	2,150	נייר, קרטון ומוצריהם
5.6	22.0	28.9	5.3	29.5	22.9	-13.4	5,028	הדפסה והוצאה לאור
9.8	69.5	86.1	28.9	29.6	46.4	1.0	3,549	עור ומוצריו
2.4	46.9	50.4	14.9	-9.5	12.6	4.3	19,133	מוצרי גומי ופלסטיקה
-4.3	5.5	1.0	19.1	17.4	28.4	17.6	45,134	כימיקלים
								מוצרים מינרלים
1.0	-12.9	-12.1	-19.4	-11.0	-0.3	34.6	3,356	אל-מתכתיים
6.6	4.3	11.2	22.9	-4.4	25.1	11.6	215,907	יהלומים (נטו)
6.3	-6.3	-0.4	15.0	-42.3	13.4	102.6	5,240	תעשייה בסיסית של מתכת
6.2	-5.5	0.4	149.0	-15.8	16.8	30.2	33,085	מוצרי מתכת
6.2	53.7	63.2	6.2	86.3	30.5	149.2	8,560	מכונות
3.4	63.9	69.5	97.0	87.0	4.2	87.1	9,282	ציוד חשמלי ואלקטרוני
2.8	-3.1	-0.4	37.6	77.9	47.9	-26.6	10,907	כלי הובלה
-3.5	25.2	20.8	46.0	32.7	17.1	-21.1	9,618	תעשיות שונות
4.8	10.3	15.5	24.8	3.1	18.8	21.6	554,855	סך כל התעשייה
3.3	14.6	18.4	26.3	9.1	14.3	13.4	338,948	סך הכול, פרט ליהלומים

מקור: חושב מתוך נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

דרישות השוק המקומי למלט ולצינורות. כן בלט הגידול בביקוש המקומי בענף כלי ההובלה, ביקוש אשר בלם את הרחבת היצוא.

במספר ענפים נוסף חלה האטה בגידול היצוא לעומת השנה הקודמת ויש לזקוף זאת בחלקו לגיאות בשוק המקומי, אולם יש לראות האטה זאת גם על רקע הגידול המואץ בשנה שעברה וחזרה לקצב התפתחות אופייני לענף. ההאטה בקצב גידול היצוא בלטה ביצוא מוצרי מתכת שבו עיקר הירידה הוא ביצוא מוצרי מתכת אחרים. כן חלה האטה ביצוא מוצרי הלבשה, כימיקלים, ושונות.

עיקר הגידול ביצוא, למעט יהלומים; מקורו בענפי הטקסטיל והמזון. בענף הטקסטיל חל גידול בולט ביצוא חוטים מסיבים סינטטיים ומוצרי סריגה (מכנסי גרב, הלבשה וסריגה עליונה). בענף זה נמשכה המגמה של האטת יצוא כותנה ואריגה, לעומת הגדלת היצוא של חוטים ואריגים סינטטיים.

בענף המזון גדל יצוא מוצרי פרי הדר, שהוא תוצאה של עליות מחירים בעולם וזמינותו של חומר גלם מקומי בכמות מספקת. כן גדל יצוא השמן זו השנה השנייה.

יצוא מוצרי הגומי והפלסטיקה גדל השנה בכ-50 אחוזים כשאת עיקר הגידול תרם יצוא הצמיגים לארה"ב. זו השנה השנייה שחל גידול, ביצוא הצמיגים תוך השגת מחירים גבוהים מאלה שנתקבלו באירופה. במקביל לגידול היצוא לארה"ב, ירד חלקה של אירופה ביצוא הצמיגים.

ענפי המכונות והציוד האלקטרוני תרמו לגידול היצוא למעלה מ-7 מיליוני דולר (מכונות 3.3; ציוד חשמל ואלקטרוניקה 3.8) שני ענפים אלה קיבלו דחיפה ניכרת לביצוע יצוא מאז שנת 1967. פריטי היצוא שבלטו בהיקפם היו מכשירי שידור וקליטה, רכיבים אלקטרוניים ומכשירים אלקטרוניים ספציפיים אחרים.

בענף המכרות והמחצבים גדל היקף היצוא בכ-5 מיליוני דולר. עיקר הגידול התרכז ביצוא צמנט-נחושת ובפוספטים, ההכנסות מיצוא האשלג ירדו במקצת (2.5 אחוזים), לאחר שירידת המחיר אשר נבלמה לקראת סוף שנת 1969 לא השפיעה עדיין על הממוצע השנתי. בענף בכללו חלה עליית מחירים של כ-11 אחוזים וכמות היצוא גדלה ב-2.5 אחוזים בלבד.

יצוא הענפים, מוצרי עץ, הדפסה והוצאה לאור, עור ומוצריו, גדל ביותר ממיליון דולר לכל ענף כשיעור הגידול בהשוואה לשנה הקודמת הואץ במידה ניכרת. היצוא מענפים אלה התרכז במוצרים רבים כשהבולטים הם יצוא של דברי דפוס מתורגמים בענף ההדפסה והוצאה לאור, יצוא רהיטים בענף העץ ויצוא לוחות עור ופרווה בענף העור ומוצריו.

5. ההשקעות בתעשייה

בשנת 1969 חל גידול של 36 אחוזים בהיקף ההשקעות בתעשייה. סך ההשקעות השנה הגיע ל-670 מיליוני ל"י, לעומת 495 מיליוני ל"י בשנה הקודמת, כשקצב הגידול השנה הואט.

לוח י"א - 14

השקעות בתעשייה ב-1969 והשינוי הריאלי בהן, 1963 עד 1969

1969	העלייה או הירידה (-) לעומת השנה הקודמת							
	1969	1968	1967	1966	1965	1964	1963	
(מיליוני ל"י)								(אחוזים)
546	50.0	111.6	-25.9	-15.0	-3.2	2.5	22.8	א. השקעות במכונות וציוד
(406)	(45.9)	(156.0)	(-31.9)	(-14.9)	(-5.5)	(0.5)	(25.3)	מזה: השקעות בציוד מיבוא
								השקעות בציוד
(140)	(64.7)	(34.9)	(-11.3)	(-16.5)	(2.4)	(7.8)	(16.7)	מייצור מקומי
127	-3.0	50.6	-17.9	-40.1	-15.7	17.3	16.2	ב. השקעה במבנים
673	36.0	91.1	-23.4	-24.9	-8.5	8.4	20.1	סך הכול

ה מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

בהרכב ההשקעות לפי סוג הנכס נמשכה, ואף התחזקה המגמה שהסתמנה בשנה הקודמת, של עליית חלק ההשקעות בציוד וירידה מקבילה בחלק ההשקעות במבנים. בשנת 1969 חלה אף ירידה מוחלטת בהיקף ההשקעות במבנים. מבין הגורמים המסבירים תופעה זאת, ונידונים בהרחבה בפרק

ההשקעות, מן הראוי לציין את קיומו של מלאי ריק של מבנים, חידושי ציוד ושינוי במערכי ייצור במפעלי תעשייה וכן שימוש גדל והולך בציוד יקר יחסית למבנים ועלייה מתמדת במחירי הבנייה. נראה, שהמשך הגידול המואץ בהשקעות ניוון אף הוא מהקדמת השקעות בציוד, עקב ציפיות ספקולטיביות והשלמות מלאי מתקופת המיתון.

במבנה הענפי של ההשקעות בתעשייה לא חל השנה שינוי מהותי בהשוואה לשנה הקודמת. עיקר ההשקעות התרכזו בענפי הטכסטיל, כימיקלים, ומוצרי מתכת (ראה פרק ההשקעות לוח ה' 5). בכל אחד מהענפים בולטת ההשקעה בפרוייקטים גדולים בצד השקעות רבות מסדר גודל קטן יותר. הסוג השני מחזק את הטענה על האינטנסיביות של חידושי ציוד ושינוי במערכי ייצור, שבוצעו במפעלים קיימים וירידה בהקמתם של מפעלים חדשים.

בניגוד לשנה הקודמת חל גידול ניכר בהשקעות מציוד מקומי לעומת ציוד מיבוא. השקעות בציוד מקומי גדלו בכ- 65 אחוזים לעומת כ- 46 אחוזים של הציוד המיובא. למרות ההבדל בשיעורי הגידול השנה היוו ההשקעות בציוד מחו"ל כ- 75 אחוזים (לעומת 77 אחוזים בשנה הקודמת).

מלאי ההון בתעשייה גדל השנה בכ- 10 אחוזים. כאשר מלאי זה יתרום להגברת התפוקה בשנה הבאה בלבד. העלייה במלאי ההון אף הואצה בהשוואה לשנה הקודמת.